# T083 TKL 1 (61) 1509 Luận Đại Trí Độ 36.Giải Thích Tám Niệm P2

*Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)*

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 22 735

LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ
QUYEÅN 22
GIAÛI THÍCH TAÙM NIEÄM Phaàn 2

Nieäm phaùp: Ñuùng nhö Phaät dieãn noùi: haønh giaû neân nieäm phaùp – Phaùp aáy kheùo noùi, ñöôïc keát quaû ngay trong hieän taïi, khoâng nhieät naõo, khoâng chôø thôøi, coù theå ñi ñeán thieän söù, thoâng ñaït khoâng ngaên ngaïi. Kheùo noùi: Vì hai ñeá khoâng traùi nhau, ñoù laø theá ñeá vaø ñeä nhaát nghóa ñeá, ngöôøi trí khoâng theå phaù hoaïi, ngöôøi ngu khoâng khôûi tranh caõi. Phaùp aáy cuõng xa lìa hai beân, laø hoaëc thoï naêm duïc laïc hoaëc thoï khoå haïnh; laïi xa lìa hai beân laø hoaëc thöôøng hoaëc ñoaïn, hoaëc ngaõ hoaëc voâ ngaõ, hoaëc coù hoaëc khoâng, khoâng vöôùng vaøo hai beân nhö vaäy, aáy goïi laø kheùo noùi. Caùc ngoaïi ñaïo töï quí phaùp mình, cheâ bai phaùp ngöôøi khaùc, neân khoâng theå kheùo noùi. Ñöôïc keát quaû ngay trong hieän taïi: Xa lìa caùc noãi khoå theá gian do aùi laøm nhaân duyeân phaùt sanh, vaø xa lìa caùc nghò luaän ñaáu traùnh do taø kieán laøm nhaân duyeân phaùt sanh, neân thaân taâm ñöôïc an laïc, nhö Phaät daïy: Ngöôøi trì giôùi an vui, Thaân taâm khoâng nhieät naõo, Nguû yeân thöùc cuõng yeân, Tieáng taêm truyeàn nghe xa. Laïi nöõa, trong Phaät Phaùp noùi nhaân duyeân trieån chuyeån sanh quaû. Nghóa laø giöõ giôùi thanh tònh neân taâm khoâng hoái haän, taâm khoâng hoái haän neân sanh hoan hyû, hoan hyû neân thaân taâm an laïc, thaân taâm an laïc neân ñöôïc nhieáp taâm, nhieáp taâm neân bieát ñuùng nhö thaät, bieát ñuùng nhö thaät, neân ñöôïc nhaøm chaùn, ñöôïc nhaøm chaùn neân lìa duïc, lìa duïc neân ñöôïc giaûi thoaùt, ñöôïc quaû baùo giaûi thoaùt neân ñöôïc Nieát-baøn, aáy goïi laø ñöôïc keát quaû ngay trong hieän taïi. Theo phaùp cuûa ngoaïi ñaïo chæ khoå haïnh suoâng, khoâng

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 22 736

ñöôïc gì, nhö A-la-haùn Dieâm-phuø khi ñaéc ñaïo töï noùi: Ta xöa laøm ngoaïi ñaïo, Suoát naêm möôi laêm naêm, Chæ aên phaân boø khoâ, Traàn truoàng naèm treân gai. Ta chòu cay ñaéng nhö vaäy maø roát cuoäc khoâng ñöôïc gì, chaúng nhö ngaøy nay thaáy Phaät nghe phaùp, xuaát gia ba thaùng maø vieäc caàn laøm ñaõ laøm xong, chöùng ñöôïc A-la-haùn. Do vaäy neân bieát theo Phaät phaùp ñöôïc coù keát quaû ngay trong hieän taïi. Hoûi: Neáu theo Phaät phaùp ñöôïc keát quaû ngay trong hieän taïi, côù sao caùc ñeä töû Phaät coù ngöôøi khoâng ñöôïc gì? Ñaùp: Haønh giaû coù theå thöù lôùp tu haønh ñuùng nhö lôøi Phaät daïy, khoâng ai khoâng ñöôïc quaû baùo; cuõng nhö ngöôøi beänh theo lôøi daïy cuûa löông y, theo phaùp ñieàu hoøa chöõa trò, khoâng beänh gì khoâng laønh. Neáu khoâng theo lôøi Phaät daïy, khoâng thöù lôùp tu haønh, phaù giôùi, loaïn taâm neân khoâng ñöôïc gì, chöù chaúng phaûi phaùp khoâng hay. Laïi nöõa, caùc ngöôøi chöa ñaéc ñaïo, ñôøi naøy tuy khoâng ñöôïc Nieát-baøn, ñôøi sau ñöôïc thoï phöôùc baùo, laàn löôït seõ ñöôïc Nieát-baøn, troïn khoâng hö doái, nhö Phaät töøng daïy, ai vì caàu Nieát-baøn maø xuaát gia thì hoaëc chaäm hoaëc mau, ñeàu seõ chöùng ñöôïc Nieát-baøn. Nhö vaäy, laø coù theå ñöôïc keát quaû ngay trong hieän taïi. Khoâng nhieät naõo: Nhieät naõo coù hai laø thaân naõo vaø taâm naõo. Thaân naõo laø bò troùi buoäc lao tuø, tra khaûo hình luïc... Taâm naõo laø do daâm duïc, saân nhueá, xan tham, taät ñoá maø öu saàu, sôï haõi... Trong Phaät phaùp ñaây, do trì giôùi thanh tònh neân thaân khoâng bò caùc öu naõo troùi buoäc lao tuø, hình luïc... Do taâm lìa naêm duïc, töø naêm trieàn caùi, ñöôïc thaät ñaïo neân taâm khoâng bò öu naõo veà daâm duïc, saân nhueá, xan tham, taät ñoá, taø nghi... Khoâng naõo neân khoâng noùng böùc. Laïi nöõa, do thieàn ñònh voâ laäu phaùt sanh hyû laïc, khaép thaân laõnh thoï, neân nhieät naõo ñöôïc töø, ví nhö ngöôøi quaù bò noùng böùc buoàn böïc, ñöôïc vaøo trong ao nöôùc, trong treûo laïnh maùt, khoâng coøn nhieät naõo. Laïi nöõa, caùc phieàn naõo hoaëc thuoäc kieán, hoaëc thuoäc aùi, aáy goïi laø nhieät. ÔÛ trong Phaät phaùp khoâng coù thöù ñoù, neân goïi laø khoâng nhieät naõo. Khoâng chôø thôøi: Phaät phaùp khoâng chôø thôøi môùi tu haønh, khoâng chôø thôøi môùi ñöôïc keát quaû. Coøn phaùp ngoaïi ñaïo, khi maët trôøi chöa moïc thoï phaùp, khi maët trôøi moïc khoâng thoï phaùp, hoaëc khi maët trôøi moïc thoï, khi maët trôøi chöa moïc khoâng thoï, hoaëc ngaøy thoï ñeâm khoâng thoï, hoaëc ñeâm thoï ngaøy khoâng thoï. Trong Phaät phaùp khoâng coù vieäc thoï phaûi chôø thôøi,



maø tuøy khi naøo tu taäp Taùm chaùnh ñaïo, lieàn ñöôïc Nieát-baøn; ví nhö löûa ñöôïc cuûi lieàn chaùy, khi trí tueä voâ laäu phaùt sanh lieàn coù theå ñoát chaùy caùc phieàn naõo, khoâng chôø thôøi. Hoûi: Nhö trong Luaät Phaät daïy: Coù thuoác phaûi thôøi, y phaûi thôøi, aên phaûi thôøi. Neáu ngöôøi thieän caên chöa thuaàn thuïc, chôø thôøi môùi ñöôïc, vì sao noùi khoâng coù thôøi? Ñaùp: Thôøi ñaây laø theo phaùp theá tuïc, vì muoán cho Phaät phaùp truï laâu neân keát giôùi phaûi thôøi. Coøn neáu vì tu ñaïo ñeå ñöôïc Nieát-baøn vaø caùc phaùp thieàn ñònh, trí tueä vi dieäu thì khoâng chôø thôøi. Phaùp cuûa caùc ngoaïi ñaïo ñeàu chôø thôøi tieát, coøn Phaät phaùp thì chæ chôø nhaân duyeân ñaày ñuû. Neáu trì giôùi, thieàn ñònh maø trí tueä chöa

thaønh töïu thì cuõng khoâng theå thaønh ñaïo; neáu trì giôùi, thieàn ñònh, trí tueä ñeàu thaønh töïu lieàn ñaéc quaû, khoâng coøn chôø thôøi. Laïi nöõa, laâu laâu môùi ñaéc quaû môùi goïi laø thôøi, coøn ñaéc quaû töùc thôøi thì khoâng goïi laø thôøi, ví nhö ngöôøi nhuoäm gioûi, moät laàn boû ñoà vaøo nhuoäm lieàn thaønh, ngöôøi taâm thanh tònh cuõng nhö theá, nghe phaùp lieàn thaâm nhieãm, ñöôïc phaùp nhaõn thanh tònh, aáy goïi laø khoâng chôø thôøi. Ñöôïc ñeán thieän xöù: Ba möôi baûy ñaïo phaùp voâ laäu, hay ñöa ngöôøi ñeán Nieát-baøn, ví nhö vaøo soâng Haèng, thì chaéc chaén ñeán bieån caû, phaùp cuûa caùc ngoaïi ñaïo chaúng phaûi ngöôøi Nhaát thieát trí noùi, vì laø phaùp taø kieán, ñöa ñeán choã aùc, hoaëc ñöôïc ñeán treân trôøi, vaãn trôû laïi sa ñoïa chòu khoå; vì ñeàu voâ thöôøng, neân khoâng goïi laø thieän xöù. Hoûi: Khoâng coù ngöôøi ñöa ñi, laøm sao ñöôïc ñöa ñeán Nieát-baøn? Ñaùp: Tuy khoâng coù ngöôøi ñöa ñi, chæ caùc phaùp coù theå ñöa caùc phaùp ñi, khi naêm uaån voâ laäu thieän döùt roài (Voâ dö Nieát-baøn) thì chuùng sanh cuõng ñöôïc goïi töø naêm uaån ñöa ñi vaøo Nieát-baøn. Cuõng nhö gioù thoåi buïi bay ñi, nöôùc troâi coû, tuy khoâng ngöôøi ñöa ñi, maø vaãn coù theå coù ñi. Laïi nöõa, nhaân duyeân hoøa hôïp khoâng coù ngöôøi laøm cuõng khoâng coù ngöôøi ñöa ñi, maø quaû baùo tuøy thuoäc nhaân duyeân khoâng ñöôïc töï taïi, aáy töùc goïi laø ñi. Thoâng ñaït khoâng ngaên ngaïi: Ñöôïc Phaät phaùp aán neân thoâng ñaït khoâng ngaên ngaïi, nhö ñöôïc aán cuûa vua thôøi khoâng bò naïn ngaên giöõ. Hoûi: Nhöõng gì laø Phaät phaùp aán? Ñaùp: Phaät phaùp aán coù ba: 1. Heát thaûy phaùp höõu vi nieäm nieäm sanh dieät, ñeàu voâ thöôøng. 2. Heát thaûy phaùp voâ ngaõ. 3. Tòch dieät Nieát-baøn. Haønh giaû bieát ba coõi ñeàu laø phaùp höõu vi taïo taùc sanh dieät, tröôùc coù nay khoâng, nay coù sau khoâng, nieäm nieäm sanh dieät, töông tuïc töông tôï



sanh ra, coù theå thaáy bieát ñöôïc. Nhö doøng nöôùc, ngoïn ñeøn, luoàng gioù daøi, vì töông tôï töông tuïc neân ngöôøi ta cho laø moät, chuùng sanh ñoái vôùi phaùp voâ thöôøng, vì ñieân ñaûo chaáp thöôøng, neân cho ñi laø thöôøng truù; aáy goïi laø heát thaûy phaùp höõu vi voâ thöôøng aán. Heát thaûy voâ ngaõ laø, caùc phaùp beân trong voâ chuû, khoâng ngöôøi laøm, khoâng ngöôøi bieát, ngöôøi thaáy, ngöôøi sanh, khoâng ngöôøi taïo taùc, caùc phaùp ñeàu thuoäc nhaân duyeân, thuoäc nhaân duyeân neân khoâng töï taïi, khoâng töï taïi neân khoâng ta, vì töôùng ta khoâng theå coù ñöôïc. Nhö trong phaåm Phaù ngaõ noùi roõ, aáy goïi laø voâ ngaõ aán. Hoûi: Côù sao chæ coù phaùp taïo taùc laø voâ thöôøng vaø heát thaûy phaùp laø voâ ngaõ? Ñaùp: Phaùp khoâng taïo taùc thì khoâng nhaân khoâng duyeân neân khoâng sanh khoâng dieät, khoâng sanh khoâng dieät neân khoâng goïi laø voâ thöôøng. Laïi nöõa, ñoái vôùi phaùp khoâng taïo taùc, khoâng sanh taâm ñieân ñaûo chaáp tröôùc, do vaäy khoâng noùi noù voâ thöôøng, chæ coù theå noùi noù laø voâ ngaõ. Coù ngöôøi noùi thaàn ngaõ laø töôùng bieát, thöôøng haèng bieán khaép, do vaäy neân noùi heát thaûy phaùp voâ ngaõ aán. Tòch dieät töùc laø Nieát-baøn. Löûa ba ñoäc, ba suy (giaø, beänh, cheát – N.D) bò dieät taét neân goïi laø tòch dieät aán. Hoûi: Sao trong tòch dieät aán chæ coù moät phaùp chöù khoâng noùi nhieàu phaùp? Ñaùp: Trong aán ñaàu noùi veà naêm uaån voâ thöôøng, trong aán hai noùi heát thaûy phaùp ñeàu voâ

ngaõ, trong aán thöù ba noùi veà quaû cuûa hai aán treân, aáy goïi laø tòch dieät aán. Noùi heát thaûy phaùp taïo taùc laø voâ thöôøng, thì phaù ngaõ sôû naêm duïc beân ngoaøi, neáu noùi voâ ngaõ thì phaù ngaõ phaùp beân trong, ngaõ vaø ngaõ sôû ñeàu phaù, aáy goïi laø tòch dieät Nieát-baøn. Haønh giaû quaùn phaùp taïo taùc voâ thöôøng, lieàn sanh taâm nhaøm chaùn söï khoå ôû ñôøi. Ñaõ bieát chaùn khoå nhöng laïi öa ñaém chuû theå quaùn, cho coù moät chuû theå quaùn voâ thöôøng, neân laïi coù phaùp voâ ngaõ aán thöù hai, bieát heát thaûy voâ ngaõ, ñoái vôùi naêm uaån, möôøi hai nhaäp, möôøi taùm giôùi, möôøi hai nhaân duyeân, trong ngoaøi phaân bieät tìm kieám chuû theå quaùn khoâng theå coù ñöôïc, vì khoâng theå coù ñöôïc neân heát thaûy phaùp voâ ngaõ. Bieát ñöôïc nhö vaäy, khoâng khôûi leân hyù luaän, khoâng nöông töïa vaøo ñaâu, chæ quy veà tòch dieät, theá neân noùi laø tòch dieät Nieát-baøn aán. Hoûi: Trong Ñaïi thöøa noùi caùc phaùp khoâng sanh khoâng dieät, chæ nhaát töôùng töùc laø voâ töôùng, sao trong ñaây noùi heát thaûy phaùp höõu vi taïo taùc voâ thöôøng goïi laø phaùp aán? Laøm sao hai phaùp aáy khoâng traùi nhau? Ñaùp: Quaùn voâ thöôøng töùc laø nhaân duyeân ñeå quaùn khoâng, nhö quaùn



saéc nieäm nieäm voâ thöôøng töùc bieát saéc laø khoâng, saéc quaù khöù ñaõ dieät hoaïi khoâng theå thaáy neân khoâng töôùng saéc; saéc vò lai khoâng sanh, khoâng taùc khoâng duïng, khoâng theå thaáy neân khoâng töôùng saéc; saéc hieän taïi cuõng khoâng ngöng truï, khoâng theå thaáy khoâng theå phaân bieät bieát, neân khoâng töôùng saéc. Khoâng töôùng saéc töùc laø khoâng, khoâng töùc laø khoâng sanh khoâng dieät, khoâng sanh khoâng dieät vôùi sanh dieät, noù thaät laø moät, maø khi noùi roäng khi noùi löôïc. Hoûi: Saéc quaù khöù vò lai vì khoâng theå thaáy neân khoâng töôùng saéc, coøn saéc hieän taïi khi truï laïi coù theå thaáy sao noùi khoâng töôùng saéc? Ñaùp: Saéc hieän taïi cuõng khoâng coù luùc truï laïi, nhö ñaõ noùi trong ñoaïn noùi veà Boán nieäm xöù. Neáu phaùp luùc sau thaáy coù töôùng hö hoaïi, neân bieát töôùng hö hoaïi ñoù coù töø khi môùi sanh, vì theo ñuoåi vi teá neân khoâng bieát, nhö ngöôøi mang deùp, neáu ngaøy ñaàu môùi mang maø khoâng cuõ, thì veà sau leõ ñaùng môùi maõi, chöù khoâng theå cuõ. Neáu khoâng cuõ, thì leõ ñaùng laø thöôøng, thöôøng thì khoâng toäi khoâng phöôùc, khoâng toäi khoâng phöôùc thì phaùp ñaïo vaø tuïc roái loaïn. Laïi nöõa, töôùng sanh dieät thöôøng ñi theo phaùp taïo taùc, khoâng coù luùc naøo truï laïi, neáu coù luùc truï laïi thì khoâng sanh dieät. Do vaäy, neân saéc hieän taïi khoâng coù truï laïi. Trong truï cuõng coù sanh dieät, neân trong moät nieäm truï cuõng laø phaùp höõu vi; aáy goïi laø thoâng ñaït voâ ngaïi, nhö vaäy neân nieäm phaùp. Laïi nöõa, Phaùp coù hai thöù: 1. Ba taïng, möôøi hai boä, taùm möôi boán ngaøn phaùp tuï maø Phaät dieãn noùi. 2. Nghóa cuûa Phaùp maø Phaät noùi, ñoù laø trì giôùi, thieàn ñònh, trí tueä, Taùm chaùnh ñaïo vaø quaû giaûi thoaùt Nieát-baøn... Haønh giaû tröôùc neân töôûng nieäm Phaùp giaùo cuûa Phaät ñaõ dieãn noùi, tieáp neân töôûng nieäm Phaùp nghóa. Nieäm Phaùp giaùo Phaät ñaõ dieãn noùi: Lôøi Phaät ñeàu chaân thaät, myõ dieäu, coù lôïi ích lôùn. Phaät dieãn noùi cuõng coù saâu coù caïn, quaùn thaät töôùng neân saâu, kheùo noùi neân caïn, tuy noùi laäp laïi maø khoâng coù loãi, vì moãi moãi ñeàu coù nghóa. Phaät dieãn noùi

truï ôû boán choã, coù boán thöù coâng ñöùc trang nghieâm: 1. Choã tueä. 2. Choã ñeá. 3. Choã xaû. 4. Choã dieät. Coù boán caùch ñaùp, neân khoâng theå phaù hoaïi:



1. Ñaùp moät caùch quyeát ñònh. 2. Ñaùp coù giaûi thích. 3. Ñaùp baèng caùch hoûi laïi. 4. Ñaùp baèng caùch boû qua. Phaät dieãn noùi hoaëc coù khi cho pheùp maø ngaên, hoaëc coù khi ngaên maø cho pheùp, hoaëc cho pheùp maø chaúng ngaên, hoaëc ngaên maø chaúng cho pheùp, boán ñieàu aáy thuaän nhau khoâng traùi. Phaät noùi ñöôïc thaät töôùng caùc phaùp neân khoâng hyù luaän. Noùi coù nghóa coù lyù neân phaù caùc thöù luaän höõu luaän voâ. Phaät dieãn noùi tuøy thuaän ñeä nhaát nghóa, neân tuy noùi phaùp theá gian, cuõng khoâng coù loãi, vì cuøng vôùi hai ñeá khoâng traùi nhau, vì tuøy thuaän lôïi ích, vôùi ngöôøi thanh tònh thì noùi lôøi myõ dieäu, vôùi ngöôøi khoâng thanh tònh thì noùi lôøi gay gaét, duø noùi myõ dieäu hay noùi lôøi gay gaét ñeàu khoâng coù toäi loãi. Lôøi Phaät noùi ñeàu tuøy thuaän thieän phaùp, cuõng khoâng ñaém tröôùc thieän phaùp. Tuy laø oan gia, phaùp caáu ueá cuõng khoâng laáy laøm töï cao, tuy coù caùc lôøi quôû traùch cuõng khoâng coù toäi quôû traùch, tuy ñuû lôøi taùn thaùn phaùp, cuõng khoâng nöông töïa caùi gì, trong lôøi Phaät noùi cuõng khoâng theâm khoâng bôùt, hoaëc noùi löôïc hoaëc noùi roäng. Lôøi Phaät noùi luùc ñaàu thieän, laâu daøi cöùu tìm veà sau cuõng thieän. Lôøi Phaät noùi tuy nhieàu maø nghóa vò khoâng nhaït moûng, tuy noùi caùc lôøi taïp ngöõ maø nghóa cuõng khoâng taïp loaïn. Tuy daãn daét loøng ngöôøi, cuõng khoâng khieán ngöôøi sanh taâm öa ñaém. Tuy hieån baøy ñieàu cao sieâu kyø dò cuõng khoâng laøm cho ngöôøi sôï haõi. Tuy coù choã ñaït ñeán bieán khaép maø keû phaøm phu tieåu nhaân khoâng theå bieát. Lôøi Phaät nhö vaäy, coù caùc söï hy höõu, hay laøm cho ngöôøi döïng ñöùng loâng toùc, toaùt moà hoâi, khí ñaày, thaân theå run sôï. Cuõng hay khieán chö thieân sanh taâm nhaøm chaùn duïc laïc, aâm thanh khaép möôøi phöông, coõi ñaát chaán ñoäng saùu caùch. Cuõng laøm cho ngöôøi xaû boû söï ñaém tröôùc kieân coá töø ñôøi voâ thæ, keû khoâng ñaém tröôùc kieân coá thì coù theå ñöôïc vui. Lôøi Phaät daïy ngöôøi toäi aùc nghe, vì töï coù toäi neân lo sôï böùc naõo, ngöôøi kheùo nhaát taâm tinh taán nhaäp ñaïo nghe thì nhö uoáng vò cam loà. Ñoaïn ñaàu cuõng toát, ñoaïn giöõa cuõng toát, ñoaïn sau cuõng toát. Laïi nöõa, trong nhieàu hoäi chuùng moãi moãi ñeàu muoán nghe, Phaät duøng moät lôøi ñaùp, moãi moãi ñeàu ñöôïc hieåu, moãi moãi töï nghó Phaät noùi rieâng cho mình, giöõa ñaïi chuùng tuy coù ôû xa gaàn khaùc nhau maø nghe aâm thanh khoâng coù theâm bôùt, khaép caû ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi cho ñeán möôøi phöông voâ löôïng theá giôùi, ngöôøi ñaùng ñöôïc ñoä thì nghe ñöôïc, ngöôøi khoâng ñaùng ñöôïc ñoä thì khoâng nghe ñöôïc, ví nhö saám seùt daäy ñaát maø ngöôøi ñieác thì khoâng nghe, coøn ngöôøi nghe thì ñöôïc ngoä. Nhö vaäy laø töôûng nieäm caùc



lôøi daïy cuûa Phaät. Nhöõng gì laø Phaùp nghóa? Tín, giôùi, xaû, nghe, ñònh, tueä... laø caùc thieän phaùp veà ñaïo vaø ba phaùp aán nhö trong ñoaïn Thoâng ñaït voâ ngaïi noùi: Heát thaûy phaùp höõu vi voâ thöôøng, heát thaûy phaùp voâ ngaõ, tòch

dieät Nieát-baøn, aáy goïi laø nghóa cuûa Phaät phaùp. Ba phaùp aán aáy, heát thaûy luaän nghò sö khoâng theå phaù hoaïi, tuy coù noùi nhieàu ñieàu, cuõng khoâng theå laøm bieán chuyeån caùc phaùp taùnh, nhö töôùng laïnh khoâng theå chuyeån laøm töôùng noùng, caùc phaùp taùnh khoâng theå phaù hoaïi, giaû söû ngöôøi ta coù theå laøm thöông toån hö khoâng maø caùc phaùp aán naøy ñuùng nhö phaùp khoâng theå phaù hoaïi. Thaùnh nhaân bieát ba thöù phaùp töôùng aáy, lìa khoûi heát thaûy choã ñaáu tranh nöông töïa theo taø kieán. Thí nhö ngöôøi coù maét thaáy caùc ngöôøi muø caõi nhau veà maøu saéc chæ thöông maø cöôøi, chöù khoâng cuøng tranh caõi. Hoûi: Phaät daïy trong phaùp Thanh vaên coù boán söï thaät, trong phaùp Ñaïi thöøa coù moät söï thaät, vì sao nay noùi ba söï thaät? Ñaùp: Phaät daïy ba thaät phaùp aán, neáu noùi roäng thì coù boán, noùi löôïc thì laø moät. Noùi voâ thöôøng töùc laø khoå ñeá, taäp ñeá, ñaïo ñeá. Noùi voâ ngaõ thì laø chung heát thaûy phaùp. Noùi tòch dieät Nieát-baøn töùc laø dieät ñeá. Laïi nöõa, phaùp höõu vi voâ thöôøng, vì nieäm nieäm sanh dieät, ñeàu thuoäc nhaân duyeân, khoâng töï taïi, khoâng töï taïi neân voâ ngaõ. Vì voâ thöôøng voâ ngaõ neân laø voâ töôùng, neân taâm khoâng ñaém tröôùc, voâ töôùng khoâng ñaém tröôùc neân töùc laø tòch dieät Nieát-baøn. Do vaäy neân trong phaùp Ñaïi thöøa tuy noùi heát thaûy phaùp khoâng sanh khoâng dieät, nhaát töôùng, aáy laø voâ töôùng. Voâ töôùng töùc laø tòch dieät Nieát-baøn. Nieäm Phaùp tam-muoäi aáy duyeân trí duyeân taän (töùc duyeân traïch dieät voâ vi Nieát-baøn – N.D) vaø coâng ñöùc caùc vò Boà-taùt, Bích-chi Phaät. Hoûi: Côù sao nieäm Phaät chæ duyeân ñeán caùc coâng ñöùc voâ laäu trong thaân Phaät? Nieäm Taêng tam-muoäi chæ duyeân ñeán caùc phaùp laäu vaø voâ laäu trong thaân caùc ñeä töû Phaät? Coøn caùc phaùp thieän voâ laäu khaùc ñeàu laø sôû duyeân cuûa Nieäm phaùp tam-muoäi? Ñaùp: Ñoù laø Ca-chieân-dieân-ni-töû noùi nhö vaäy. Coøn ngöôøi Ñaïi thöøa thì noùi: Ba ñôøi möôøi phöông Phaät vaø chö Phaät töø sô phaùt taâm cho ñeán phaùp cuøng taän, ôû khoaûng trung gian aáy laøm coâng ñöùc thaàn löïc gì ñeàu laø sôû duyeân cuûa Nieäm Phaät tam-muoäi. Nhö phaùp giaùo vaø phaùp nghóa cuûa Phaät daïy, töø moät caâu moät keä, cho ñeán boán möôi taùm ngaøn phaùp tuï tín, giôùi, xaû, nghe, ñònh, tueä… caùc thieän phaùp, cho ñeán Voâ dö Nieát-baøn, ñeàu laø sôû duyeân cuûa Nieäm phaùp tam-muoäi. Caùc Boà-taùt, Bích-chi Phaät, vaø chuùng Thanh vaên, töø Phaät, heát thaûy thaùnh chuùng vaø caùc coâng ñöùc ñeàu laø sôû duyeân cuûa Nieäm Taêng tam-muoäi.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 22 742

Nieäm Taêng: Chuùng ñeä töû cuûa Phaät ñaày ñuû giôùi uaån, ñònh uaån, tueä uaån, giaûi thoaùt uaån, giaûi thoaùt tri kieán uaån, coù boán ñoâi taùm baäc, xöùng ñaùng thoï söï cuùng döôøng kính leã cuûa trôøi, ngöôøi, laø ruoäng phöôùc voâ thöôïng cuûa theá gian. Haønh giaû neân nieäm ñeán Taêng nhö lôøi Phaät taùn thaùn. Hoaëc Thanh vaên Taêng, hoaëc Bích-chi Phaät Taêng, hoaëc coâng ñöùc Boà-taùt Taêng, caùc thaùnh Taêng aáy ñaày ñuû naêm uaån nhö treân ñaõ noùi. Hoûi: Ñoaïn tröôùc laáy naêm uaån taùn thaùn Phaät, sao laïi coøn laáy naêm uaån taùn thaùn Taêng? Ñaùp: Tuøy choã caùc ñeä töû ñöôïc naêm uaån maø taùn thaùn laø ñaày ñuû. Ñaày ñuû coù hai: 1. Thaät ñaày ñuû. 2. Ñaày ñuû treân danh nghóa. Nhö ñoái ñeä töû ñöôïc heát

nhöõng ñieàu ñaùng ñöôïc maø taùn thaùn, aáy laø ñaày ñuû treân danh, coøn taùn thaùn nhöõng ñieàu Phaät thaønh töïu, aáy laø ñaày ñuû thaät. Laïi nöõa, vì muoán ñeå khaùc vôùi chuùng xuaát gia, taïi gia cuûa ngoaïi ñaïo, neân taùn thaùn nhö vaäy. Chuùng taïi gia ngoaïi ñaïo thì taùn thaùn hoï giaøu sang haøo quyù, theá löïc, coøn chuùng xuaát gia thì taùn thaùn hoï taø kieán khoå haïnh, nhieãm ñaém trí tueä, chaáp luaän caïnh tranh. Nieäm trong Taêng chuùng hoaëc coù ngöôøi trì giôùi, thieàn ñònh, trí tueä... ít khoâng ñuû keå, do ñoù neân Phaät töï taùn thaùn chuùng ñeä töû coù heát thaûy coâng ñöùc caên baûn truù xöù, giôùi uaån ñaày ñuû, cho ñeán giaûi thoaùt tri kieán uaån ñaày ñuû. Truï trong giôùi uaån aáy khoâng khuynh ñoäng, döông cung thieàn ñònh, phoùng muõi teân trí tueä, phaù giaëc phieàn naõo, ñöôïc giaûi thoaùt. ÔÛ trong giaûi thoaùt aáy phaùt sanh thaáy bieát, ví nhö ngöôøi maïnh, tröôùc tieân chaân ñöùng vöõng, roài döông cung phoùng teân phaù keû oaùn ñòch, ñöôïc ra khoûi hai sôï laø khoûi toäi vôùi vua, vaø khoûi bò naïn giöõa traän; bieát thaáy roõ chaéc giaëc ñaõ bò phaù dieät, taâm sanh hoan hyû, do vaäy neân neâu naêm uaån ñeå taùn thaùn. Xöùng ñaùng cuùng döôøng: Coâng ñöùc naêm uaån ñaày ñuû cuõng gioáng nhö ngöôøi giaøu sang, haøo theá ñöôïc ngöôøi toân kính. Chuùng ñeä töû cuûa Phaät cuõng nhö vaäy, coù tònh giôùi, thieàn ñònh, trí tueä, giaøu sang giaûi thoaùt, theá löïc giaûi thoaùt tri kieán, xöùng ñaùng ñöôïc cuùng döôøng toân kính, chaáp tay leã baùi. Laøm ruoäng phöôùc voâ thöôïng cuûa theá gian: Thí chuû coù hai haïng ng- heøo vaø giaøu. Ngöôøi ngheøo thì leã baùi, cung kính, ñöa ñoùn maø ñöôïc quaû baùo. Ngöôøi giaøu cuõng coù theå cung kính leã baùi, ñöa ñoùn, laïi coøn ñem taøi vaät cuùng döôøng maø ñöôïc quaû baùo. Do vaäy neân goïi laø ruoäng phöôùc voâ thöôïng cuûa theá gian, ví nhö ruoäng toát, caøy böøa thuaàn thuïc, ñuùng thôøi gieo gioáng, töôùi taåm ñaày ñuû, thì thu hoaïch chaéc nhieàu. Ruoäng phöôùc chuùng Taêng cuõng nhö vaäy, duøng traâu trí tueä caøy, nhoå goác kieát söû, ñem Boán voâ löôïng taâm söûa trò ñieàu hoøa thuaàn thuïc, caùc ñaøn-vieät gieo haït gioáng luùa tín thí vaø röôùi baèng nöôùc taâm thanh tònh, nieäm thí cung kính, thì hoaëc ñôøi nay

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 22 743

hoaëc ñôøi sau ñöôïc voâ löôïng caùi vui theá gian, laïi ñöôïc quaû vò tam thöøa. Nhö Tyø-kheo Baït-caâu-la, vaøo thôøi ñöùc Phaät Tyø-baø-thi, ñem moät quaû Ha- leâ-laëc cuùng döôøng chuùng Taêng, maø chín möôi moát kieáp ñöôïc sanh leân coõi trôøi, khi ôû loaøi ngöôøi thì thoï quaû baùo phöôùc laïc, thöôøng khoâng beänh taät, ñôøi naøy gaëp ñöùc Phaät Thích-ca Maâu-ni, xuaát gia döùt heát laäu hoaëc, thaønh A-la-haùn. Nhö Sa-moân Nhò-thaäp-öùc trong thôøi ñöùc Phaät Tyø-baø-thi, döïng moät phoøng xaù, laáy vaät laáp ñaát, ñeå cuùng döôøng chuùng Taêng, maø chín möôi moát kieáp ñöôïc sanh coõi trôøi vaø ôû coõi ngöôøi thoï quaû baùo phöôùc vui, chaân khoâng dính ñaát, luùc sanh ra döôùi chaân coù loâng daøi hai taác, meàm maïi saïch ñeïp, phuï thaân thaáy hoan hyû, cho hai chuïc öùc löôïng vaøng, thaáy Phaät nghe Phaùp, thaønh A-la-haùn, laø baäc tinh taán ñeä nhaát trong haøng ñeä töû Phaät. Nhö vaäy laø boá thí ít maø ñöôïc quaû baùo lôùn, theá neân goïi laø phöôùc ñieàn voâ thöôïng cuûa theá gian. Taêng coù boán ñoâi taùm baäc: Phaät sôû dó noùi phöôùc ñieàn voâ

thöôïng cuûa theá gian laø vì coù taùm baäc thaùnh nhaân naøy neân goïi laø ruoäng phöôùc voâ thöôïng. Hoûi: Nhö Phaät baûo cö só Caáp-coâ-ñoäc: Phöôùc ñieàn ñaùng cuùng döôøng cuûa theá gian coù hai haïng laø hoaëc hoïc nhaân hoaëc voâ hoïc nhaân. Hoïc nhaân coù möôøi taùm, voâ hoïc nhaân coù chín, nay taïi sao chæ noùi coù taùm baäc? (Hoïc nhaân möôøi taùm laø tuøy tín haønh, tuøy phaùp haønh, tín giaûi thoaùt, kieán ñaéc, thaân chöùng, gia gia, nhaát chuûng töû, höôùng sô quaû, ñaéc sô quaû, höôùng nhò quaû, ñaéc nhò quaû, höôùng tam quaû, ñaéc tam quaû, trung ban, sanh ban, haønh ban, baát haønh ban, thöôïng löu ban. Voâ hoïc nhaân chín laø thoái phaùp A-la-haùn, tö phaùp A-la-haùn, hoái phaùp A-la-haùn, truù phaùp A-la-haùn, tieán A-la-haùn, baát ñoäng A-la-haùn, baát thoái A-la-haùn, tueä giaûi thoaùt A-la-haùn, caâu giaûi thoaùt A-la-haùn – N.D). Ñaùp: Kia noùi roäng neân coù möôøi taùm vaø chín. Ñaây noùi löôïc neân chæ taùm. Hai möôi baûy thaùnh nhaân kia ñeàu nhieáp vaøo trong taùm baäc naøy. Haøng tín haønh vaø phaùp haønh thì hoaëc nhieáp vaøo höôùng Tu-ñaø-hoaøn, hoaëc nhieáp vaøo höôùng Tö-ñaø-haøm, hoaëc höôùng A-na-haøm, haøng gia gia nhieáp vaøo höôùng Tö-ñaø-haøm, haøng nhaát chuûng nhieáp vaøo höôùng A-na-haøm, haøng nguõ A-na-haøm nhieáp vaøo höôùng A-la-haùn. Haøng tín haønh vaø phaùp haønh khi nhaäp vaøo tö duy ñaïo (tu ñaïo) thì goïi laø tín giaûi thoaùt, kieán ñaéc tín giaûi thoaùt. Kieán ñaéc naøy nhieáp vaøo trong möôøi laêm hoïc nhaân. Chín thöù phöôùc ñieàn thì nhieáp vaøo A-la-haùn. Laïi nöõa, haønh giaû neân nieäm Taêng. Taêng laø ngöôøi baïn chaân thaät ñöa ta ñeán Nieát-baøn, moät giôùi moät kieán nhö vaäy neân hoan hyû, nhaát taâm cung kính, thuaän theo khoâng traùi. Ngöôøi baïn tröôùc kia cuûa ta coù caùc thöù aùc, vôi



con, noâ tyø, nhaân daân... laø baïn ñöa ta vaøo ba aùc ñaïo, nay ñöôïc baïn thaùnh nhaân, ñöa ta an oån ñeán Nieát-baøn. Phaät nhö y vöông, Phaùp nhö thuoác hay, Taêng nhö ngöôøi chaêm soùc beänh, ta neân trì giôùi thanh tònh, chaùnh öùc nieäm, nhö Phaùp döôïc cuûa Phaät daïy, ta haõy thuaän theo. Taêng laø nhaân duyeân baäc nhaát giuùp ta döùt caùc kieát söû, ñaây laø ngöôøi chaêm soùc beänh, do vaäy neân nieäm Taêng. Laïi nöõa, Taêng coù voâ löôïng giôùi, thieàn ñònh, trí tueä... ñaày ñuû, ñöùc cuûa Taêng khoâng theå traéc löôøng. Nhö moät Tröôûng giaû giaøu sang tin nieäm Taêng, noùi vôùi vò Taêng chaáp söï raèng: "Toâi thöù lôùp môøi Taêng ñeán nhaø thoï thöïc, cöù moãi ngaøy laàn löôït môøi cho ñeán Sa-di." Nhöng vò Taêng chaáp söï khoâng cho Sa-di thoï thænh, caùc Sa-di noùi: "Vì yù gì khoâng cho Sa-di?" Ñaùp: "Vì ñaøn-vieät khoâng öa thænh ngöôøi nieân thieáu, beøn noùi keä: Toùc raâu baïc nhö tuyeát, Raêng ruïng da thòt nhaên, Ñi khom, hình theå gaày, Öa môøi ngöôøi nhö vaäy. Caùc Sa-di ñeàu laø baäc A-la-haùn, nhö ñaùnh ñaàu sö töû, boãng nhieân töø choã ngoài ñöùng daäy noùi keä: Ngöôøi ñaøn-vieät voâ trí, Thaáy hình khoâng chuoäng ñöùc, Boû töôùng nieân thieáu naøy, Chæ chuoäng giaø gaày ñen. Baäc thöôïng toân lôùn tuoåi nhö Phaät daïy keä: Goïi laø töôùng Tröôûng laõo, Khoâng haún vì tuoåi taùc, Hình gaày toùc raâu baïc, Giaø suoâng, trong khoâng ñöùc, Boû ñöôïc quaû toäi phöôùc, Tinh taán tu phaïm haïnh, Ñaõ lìa heát thaûy phaùp, AÁy goïi laø Tröôûng laõo. Khi aáy, caùc Sa-di laïi suy nghó: Chuùng ta khoâng neân ngoài xem

vò ñaøn-vieät naøy löôïng phaåm Taêng toát, xaáu, lieàn laïi noùi keä raèng: Ñoái vôùi söï khen cheâ, Taâm chuùng ta tuy moät, Ngöôøi aáy huûy Phaät phaùp, Khoâng theå khoâng raên daïy,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 22 745

Neân ñeán gaáp nhaø kia, Ñem lôøi phaùp daïy baûo, Chuùng ta khoâng ñoä ñöôïc, AÁy laø vaät boû ñi. Töùc thôøi caùc Sa-di töï bieán thaân mình thaønh Tröôûng laõo, toùc raâu traéng nhö tuyeát, maøy ñeïp phuû xuoáng maét, da nhaên nhö laøn soùng, löng coøm nhö caây cung, hai tay choáng gaäy ñi, thöù lôùp ñi thoï thænh, caû thaân ñeàu run raåy, ñi ñöùng khoâng an oån, gioáng nhö caây baïch döông, theo gioù maø rung chuyeån. Ñaøn-vieät thaáy haïng ñoù, hoan hyû röôùc vaøo ngoài, ngoài xong trong choác laùt, trôû laïi hình nieân thieáu, ñaøn-vieät sôï haõi noùi: Töôùng giaø laõo nhö vaäy, Laïi bieán thaønh thaân treû, Nhö uoáng thuoác hoaøn ñoàng, Vieäc aáy do sao vaäy? Caùc Sa-di noùi: Ngöôi chôù sanh nghi sôï, chuùng ta chaúng phaûi haøng phi nhaân, ngöôøi muoán bình löôïng Taêng, vieäc aáy raát ñaùng thöông! Chuùng ta vì thöông xoùt neân hoùa hieän ra nhö vaäy, ngöôi neân bieát cho kyõ, Thaùnh chuùng khoâng theå löôøng, nhö noùi: Nhö laáy voøi con muoãi, Coøn coù theå löôøng bieån, Heát thaûy Ttrôøi vaø ngöôøi, Khoâng theå löôøng ñöôïc Taêng, Taêng quí do coâng ñöùc, Coøn khoâng phaân bieät ñöôïc, Maø ngöôi duøng tuoåi taùc, Caân löôøng caùc Ñaïi ñöùc! Lôùn nhoû sanh nôi trí, Khoâng ôû nôi giaø treû, Coù trí, sieâng tinh taán, Tuy treû maø laø giaø, Bieáng nhaùc, khoâng trí tueä, Tuy giaø maø laø treû. Nay ngöôi, bình löôïng Taêng, aáy laø coù loãi lôùn, khoâng khaùc naøo laáy moät ngoùn tay muoán löôøng bieát bieån caû, bò ngöôøi trí cheâ cöôøi. Ngöôi khoâng nghe Phaät daïy boán vieäc tuy nhoû maø khoâng theå khinh: thaùi töû tuy nhoû, maø seõ laøm vua, neân khoâng theå khinh; raén con tuy nhoû, maø ñoäc laøm cheát ngöôøi, cuõng khoâng theå khinh; ñoám löûa tuy nhoû, coù theå ñoát chaùy nuùi ñoàng, laïi khoâng theå khinh; Sa-di tuy nhoû, maø ñöôïc thaàn thoâng baäc thaùnh

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 22 746

caøng khoâng theå khinh. Laïi coù boán haïng ngöôøi: nhö traùi am-la (xoaøi) soáng maø nhö chín, chín maø nhö soáng, soáng maø nhö soáng, chín maø nhö chín. Ñeä töû Phaät cuõng nhö vaäy, coù vò thaønh töïu coâng ñöùc baäc Thaùnh, maø oai nghi, ngoân ngöõ khoâng gioáng ngöôøi laønh; coù vò oai nghi, ngoân ngöõ gioáng ngöôøi laønh maø coâng ñöùc baäc thaùnh khoâng thaønh töïu; coù vò oai nghi, ngoân ngöõ khoâng gioáng ngöôøi laønh maø coâng ñöùc baäc thaùnh chöa thaønh töïu; coù vò oai nghi, ngoân ngöõ gioáng nhö ngöôøi laønh maø coâng ñöùc baäc thaùnh thaønh töïu. Sao ngöôi khoâng nhôù nhöõng lôøi aáy, maø muoán caân löôøng Taêng. Ngöôi neáu muoán huûy Taêng, thì chæ laø töï huûy vaø ngöôøi bò loãi lôùn. Vieäc ñaõ qua khoâng theå keùo laïi, thieän taâm vöøa sanh ñeán, coù theå tröø boû nghi hoái, haõy nghe ta noùi: Thaùnh chuùng, khoâng theå löôøng, Khoù bieát qua oai nghi, Khoâng theå ñem doøng hoï, Cuõng khoâng do ña vaên, Cuõng khoâng do uy ñöùc, Laïi khoâng do tuoåi taùc, Khoâng do daùng nghieâm trang, Laïi khoâng do bieän thuyeát, Thaùnh chuùng nöôùc bieån caû, Coâng ñöùc raát thaâm saâu. Phaät laáy traêm vieäc khen

ngôïi Taêng, Thí cho tuy ít ñöôïc quaû nhieàu, Ngoâi baùu thöù ba tieáng nghe xa, Do vaäy haõy neân cuùng döôøng Taêng, Khoâng neân phaân bieät ai giaø treû, Bieát nhieàu, nghe ít, saùng hay toái, Nhö ngöôøi xem röøng khoâng phaân bieät, Y-lan, Chieâm-baëc, vaø Taùt-la. Ngöôi muoán nieäm Taêng, neân nhö vaäy, Khoâng neân laáy ngu phaân bieät thaùnh, Luùc Ma-ha Ca-dieáp xuaát gia, Naïp y giaù trò möôøi vaïn vaøng, Muoán laøm ngöôøi haï tieän xin aên, Laïi caàu thoâ teä maø chaúng ñöôïc, Ñoái thaùnh chuùng Taêng cuõng nhö vaäy, Tìm caàu phöôùc ñieàn toái haï tieåu,



Haõy daïy ngöôøi thí gaáp möôøi vaïn, Laïi caàu chaúng baèng, khoâng theå ñöôïc. Trong bieån lôùn Taêng chuùng, Kieát giôùi laø bôø meù, Neáu coù ngöôøi phaù giôùi, Troïn khoâng ôû Taêng soá, Ví nhö nöôùc bieån lôùn, Khoâng dung chöùa töû thi. Ñaøn-vieät nghe vieäc aáy, thaáy roõ söùc thaàn thoâng, sôï haõi döïng loâng, chaáp tay thöa caùc Sa-di raèng: Caùc baäc Thaùnh! Toâi nay saùm hoái, toâi laø keû phaøm phu, taâm thöôøng coù toäi hoaøi nghi, toâi coù chuùt ngôø, nay muoán xin hoûi; roài noùi keä raèng: Ñaïi ñöùc! Ñaõ quaù nghi, Toâi nay ñöôïc gaëp gôõ, Neáu laïi khoâng thöa hoûi, Thôøi laø ngu trong ngu. Caùc Sa-di noùi: Ngöôi muoán hoûi thì hoûi, ta seõ ñaùp nhö ñieàu ñaõ nghe. Ñaøn-vieät hoûi raèng: Ñoái vôùi Phaät baûo coù tín taâm thanh tònh, ñoái vôùi Taêng baûo coù tín taâm thanh tònh, phöôùc naøo hôn? Ñaùp: Chuùng ta voán khoâng thaáy Taêng baûo, Phaät baûo coù hôn thua, vì coù moät laàn Phaät khaát thöïc taïi thaønh Xaù-baø-ñeà, coù ngöôøi Baø-la-moân teân Baø-la-ñoûa-theä, Phaät thöôøng thöôøng ñeán nhaø aáy khaát thöïc, Baø-la-moân nghó raèng: “Sao Sa-moân naøy ñeán hoaøi, nhö ta nôï oâng aáy?” Khi aáy Phaät noùi keä: Thöôøng thöôøng möa ñuùng thôøi, Nguõ coác thöôøng thöôøng thaønh, Thöôøng thöôøng tu phöôùc nghieäp, Thöôøng thöôøng thoï quaû baùo, Vì thöôøng thöôøng thoï sanh, Neân thöôøng thöôøng thoï töû, Chaùnh phaùp thöôøng thöôøng thaønh, Ai thöôøng thöôøng sanh töû. Baø-la-moân nghe keä aáy xong, nghó raèng: “Phaät baäc ñaïi Thaùnh, bieát roõ taâm ta,” hoå theïn laáy bình baùt cuûa Phaät ñem vaøo nhaø ñöïng ñaày thöùc aên ngon, maø daâng cho Phaät, Phaät khoâng nhaän maø noùi raèng: “Ta vì noùi keä neân ñöôïc thöùc aên naøy, Ta khoâng aên.” Baø-la-moân noùi: “Vaäy thöùc aên nay neân cho ai?” Phaät daïy: “Ta khoâng thaáy Trôøi hay ngöôøi coù theå tieâu hoùa ñöôïc thöùc



aên naøy, ngöôi haõy ñem ñi ñeå choã ñaát ít coû hoaëc trong nöôùc khoâng coù truøng.” OÂng lieàn theo lôøi Phaät daïy, ñem thöùc aên ñeå vaøo trong nöôùc khoâng coù truøng, nöôùc lieàn soâi lôùn, khoùi löûa bay ra, nhö neùm cuïc saét noùng to. Baø-la-moân thaáy vaäy sôï haõi noùi: “Chöa töøng coù vaäy, cho ñeán ñoái vôùi thöùc aên maø coù thaàn löïc nhö vaäy.” Trôû laïi choã Phaät, leã döôùi chaân Phaät saùm hoái, xin xuaát gia thoï giôùi. Phaät daïy: Thieän lai! Töùc thôøi raâu toùc töï ruïng, beøn thaønh Sa-moân, daàn daàn döùt kieát söû, chöùng ñöôïc A-la-haùn ñaïo. Laïi coù baø Ma-ha Kieàu-ñaøm-di ñem y baùu kim saéc thöôïng haï cuùng Phaät, Phaät bieán

chuùng Taêng coù theå thoï duïng, môùi noùi Kieàu-ñaøm-di ñem y thöôïng haï aáy cuùng cho chuùng Taêng. Do vaäy bieát Phaät baûo, Taêng baûo phöôùc nhö nhau khoâng nhieàu hay ít. Ñaøn-vieät hoûi: Neáu boá thí cho Phaät, Taêng coù theå thoï nhaän vaø tieâu hoùa ñöôïc, côù sao thöùc aên cuûa Baø-la-moân Baø-la-ñoûa-theä, Phaät khoâng daïy khieán Taêng aên? Caùc Sa-di ñaùp: Vì ñeå hieån baøy Taêng coù ñaïi löïc vaäy. Neáu khoâng thaáy thöùc aên boû vaøo nöôùc coù ñaïi thaàn löïc thì khoâng do ñaâu bieát Taêng löïc laø lôùn. Neáu vaät thí cho Phaät maø Taêng ñöôïc thoï duïng lieàn bieát Taêng löïc laø lôùn. Thí nhö thaày thuoác muoán thöû thuoác ñoäc, tröôùc ñem cho gaø aên, gaø lieàn bò cheát, vaäy sau töï uoáng môùi bieát uy löïc cuûa thuoác laø lôùn. Theá neân ñaøn-vieät neân bieát: Neáu ai aùi kính Phaät, Cuõng neân aùi kính Taêng, Khoâng neân coù phaân bieät, Vì ñoàng laø baùu vaäy. Baáy giôø, ñaøn-vieät nghe noùi söï aáy, vui veû noùi: Toâi töø ngaøy nay, neáu coù ai nhaäp vaøo Taêng soá hoaëc nhoû hoaëc lôùn, toâi ñeàu nhaát taâm tín kính, khoâng daùm phaân bieät. Caùc Sa-di noùi: Taâm ngöôi kính tín phöôùc ñieàn voâ thöôïng, thì khoâng bao laâu seõ ñaéc ñaïo. Vì côù sao? Ngöôøi ña vaên, trì giôùi, Trí tueä vaø thieàn ñònh, Ñeàu nhaäp vaøo Taêng soá, Nhö muoân soâng veà bieån, Thí nhö caùc coû thuoác, Nöông töïa nôi nuùi tuyeát, Coû caây, traêm gioáng luùa,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 22 749

Ñeàu nöông töïa nôi ñaát, Heát thaûy caùc ngöôøi laønh, Ñeàu ôû trong Taêng soá. Laïi nöõa, caùc ngöôi töøng nghe Phaät vì Tröôøng quæ thaàn töôùng quaân maø taùn thaùn ba thieän nam töû laø A-neâ-loâ-ñaø, Nan-ñeà, Ca-sí-di-la chaêng? Phaät daïy: Neáu heát thaûy Trôøi vaø ngöôøi trong theá gian nhaát taâm nieäm ñeán ba thieän nam töû, thì ñöôïc voâ löôïng lôïi ích laâu daøi. Do vieäc nhö vaäy, haõy tín kænh Taêng gaáp boäi, ba ngöôøi aáy khoâng goïi laø Taêng maø Phaät daïy nieäm ñeán ba ngöôøi coøn coù quaû baùo nhö vaäy, huoáng gì nhaát taâm thanh tònh nieäm ñeán Taêng. Theá neân ñaøn-vieät neân doác söùc nieäm Taêng. Taêng danh nhö keä noùi: Chuùng caùc Thaùnh nhaân aáy, Laø ñoäi quaân huøng maõnh, Toài dieät giaëc ma vöông, Laø baïn ñeán Nieát-baøn. Caùc Sa-di duøng ñuû caùch vì ñaøn-vieät noùi caùc Thaùnh coâng ñöùc cuûa Taêng. Ñaøn-vieät nghe xong, caû nhaø lôùn nhoû, ñeàu thaáy lyù Töù ñeá, ñöôïc Tu- ñaø-hoaøn ñaïo. Do nhaân duyeân nhö vaäy, haõy neân nhaát taâm nieäm Taêng. Nieäm giôùi: Giôùi coù hai thöù laø höõu laäu giôùi vaø voâ laäu giôùi. Höõu laäu giôùi laïi coù hai laø luaät nghi giôùi vaø ñònh coïng giôùi. Haønh giaû sô hoïc, nieäm ñeán ba thöù giôùi aáy, khi hoïc ba thöù xong, chæ nieäm ñeán voâ laäu giôùi. Luaät nghi giôùi aáy hay laøm cho caùc ñieàu aùc khoâng ñöôïc töï taïi, khoâ muïc gaõy moøn. Thieàn ñònh giôùi hay ngaên ngöøa caùc phieàn naõo. Vì côù sao? Vì ñöôïc noäi laïc, neân khoâng caàu ñeán caùi vui theá gian. Voâ laäu giôùi hay nhoå goác reã caùc aùc phieàn naõo. Hoûi: Laøm sao nieäm giôùi? Ñaùp: Nhö noùi trong ñoaïn Nieäm Taêng. Phaät nhö vò löông y, Phaùp nhö thuoác hay, Taêng nhö ngöôøi xem beänh. Giôùi nhö uoáng thuoác caám kî. Haønh giaû töï nghó: Neáu ta khoâng tuaân theo caám kî, thì Tam baûo ñoái vôùi ta khoâng coù ích gì. Laïi nhö ñaïo sö chæ baøy con ñöôøng toát, haønh giaû khoâng theo, vò ñaïo sö khoâng coù loãi. Do vaäy, ta neân nieäm giôùi. Laïi nöõa, giôùi laø truù xöù cuûa heát thaûy thieän

phaùp, ví nhö caây coû traêm gioáng luùa nöông ñaát maø sinh. Trì giôùi thanh tònh, thì hay sanh tröôûng caùc thieàn ñònh saâu xa vaø trí tueä bieát thaät töôùng, cuõng laø cöûa ban ñaàu cuûa ngöôøi xuaát gia, choã nöông caäy cuûa heát thaûy ngöôøi xuaát gia, laø nhaân duyeân ban ñaàu ñöa ñeán Nieát-baøn. Nhö noùi do trì giôùi maø taâm khoâng hoái haän, cho ñeán ñöôïc Nieát-baøn giaûi thoaùt. Haønh giaû nieäm giôùi thanh tònh,



giôùi khoâng khuyeát, giôùi khoâng phaù, giôùi khoâng luûng, giôùi khoâng taïp, giôùi töï taïi, giôùi khoâng nhieãm tröôùc, giôùi ñöôïc ngöôøi trí khen ngôïi, khoâng coù caùc tyø veát keû hôû, goïi laø giôùi thanh tònh. Theá naøo laø giôùi khoâng khuyeát? Trong giôùi cuûa naêm chuùng xuaát gia, tröø phaïm boán giôùi troïng, phaïm caùc giôùi troïng khaùc goïi laø khuyeát, phaïm caùc toäi khaùc goïi laø phaù. Laïi nöõa, toäi nôi thaân goïi laø khuyeát, toäi nôi mieäng goïi laø phaù. Laïi nöõa, ñaïi toäi goïi laø khuyeát, tieåu toäi goïi laø phaù. Thieän taâm hoài höôùng Nieát-baøn, khoâng ñeå cho caùc kieát söû aùc giaùc quaùn xen vaøo, aáy goïi laø khoâng luûng. Vì Nieát-baøn, vì theá gian, thoï giôùi vì höôùng vaøo caû hai nôi aáy, goïi laø taïp. Theo giôùi khoâng theo ngoaïi duyeân, nhö ngöôøi töï taïi, khoâng bò heä thuoäc, trì tònh giôùi aáy khoâng bò aùi caâu thuùc aáy laø giôùi töï taïi. Ñoái vôùi giôùi khoâng sanh caùc kieát söû tham aùi kieâu maïng, bieát thaät töôùng giôùi, cuõng khoâng chaáp thuû giôùi aáy. Neáu chaáp thuû giôùi aáy, ví nhö ngöôøi ôû nguïc tuø bò cuøm xieàng caâu thuùc, tuy mong ñöôïc tha maø laïi bò khoùa vaøng troùi ngaên. Ngöôøi bò aân aùi troùi buoäc, nhö ôû lao nguïc, tuy ñöôïc xuaát gia laïi öa ñaém tröôùc caám giôùi, nhö vöôùng khoùa vaøng. Haønh giaû neân bieát giôùi laø nhaân duyeân voâ laäu maø khoâng öa ñaém thì ñöôïc giaûi thoaùt, khoâng bò troùi buoäc; aáy goïi laø khoâng nhieãm tröôùc giôùi. Giôùi ñöôïc chö Phaät, Boà-taùt, Bích-chi-Phaät vaø Thanh vaên khen ngôïi, neáu thöïc haønh giôùi aáy, duøng giôùi aáy, aáy goïi laø giôùi ñöôïc ngöôøi trí khen ngôïi. Giôùi ngoaïi ñaïo laø giôùi traâu, giôùi nai, giôùi choù, giôùi quyû La-saùt, giôùi caâm, giôùi ñieác, caùc giôùi nhö vaäy, ngöôøi trí khoâng khen ngôïi, luoáng chòu khoå khoâng coù thieän baùo. Laïi nöõa, ñöôïc ngöôøi trí khen ngôïi laø, trong ba thöù giôùi, voâ laäu giôùi laø khoâng bò phaù, khoâng bò hoaïi, nöông giôùi ñoù, ñöôïc trí tueä thaät, aáy laø giôùi ñöôïc baäc thaùnh khen ngôïi. Voâ laäu giôùi coù ba, nhö Phaät noùi chaùnh ngöõ, chaùnh nghieäp, chaùnh maïng. Nghóa cuûa ba nghieäp aáy nhö ôû ñoaïn taùm thaùnh ñaïo coù noùi roäng. Hoûi: Neáu trì giôùi laø nhaân duyeân cuûa thieàn ñònh, thieàn ñònh laø nhaân duyeân cuûa trí tueä, taïi sao trong Taùm chaùnh ñaïo, tueä ñöôïc noùi tröôùc, giôùi ôû giöõa, ñònh ôû sau? Ñaùp: Pheùp taéc ñi ñöôøng, tröôùc phaûi do maét thaáy ñöôøng roài sau môùi ñi. Trong khi ñi haõy sieâng naêng, khi ñang sieâng naêng ñi, thöôøng nhôù ñeán lôøi ñaïo sö daïy, nhôù roài nhaát taâm thaúng ñöôøng ñi tôùi, khoâng theo ñöôøng



quaáy. Chaùnh kieán cuõng nhö vaäy, tröôùc laáy chaùnh trí tueä quaùn naêm thoï uaån ñeàu khoå, aáy goïi laø khoå; khoå töø caùc kieát söû aùi... hoøa hôïp sanh, aáy

laø taäp; kieát söû aùi… dieät saïch, aáy laø Nieát baøn; nhö vaäy quaùn taùm phaàn, goïi laø ñaïo, aáy goïi laø chaùnh kieán. Haønh giaû trong luùc aáy, taâm ñònh bieát theá gian hö voïng ñaùng xaû boû, Nieát-baøn thaät phaùp ñaùng thuû chöùng. Quyeát ñònh vieäc aáy, aáy goïi laø chaùnh kieán. Bieát thaáy vieäc aáy, maø taâm löïc chöa lôùn, chöa theå phaùt ra haønh ñoäng, suy nghó truø löôïng, phaùt ñoäng chaùnh kieán, khieán cho ñaéc löïc, aáy goïi laø chaùnh tö duy. Trí tueä ñaõ phaùt, muoán duøng lôøi noùi ra neân tieáp theo coù giôùi chaùnh ngöõ, chaùnh nghieäp, chaùnh maïng. Trong luùc thaät haønh tinh taán khoâng giaûi ñaõi, khoâng ñeå cho truù trong ñònh saéc voâ saéc, aáy goïi laø chaùnh phöông tieän. Duøng chaùnh kieán aáy quaùn Boán ñeá, thöôøng nhôù khoâng queân, nhôù heát thaûy phieàn naõo laø giaëc, phaûi neân boû, coøn chaùnh kieán… laø baïn chaân chaùnh cuûa ta, phaûi neân theo, aáy goïi laø chaùnh nieäm. Ñoái vôùi phaùp Töù ñeá, nhieáp taâm khoâng taùn loaïn, khoâng cho höôùng ñeán ñònh saéc voâ saéc maø nhaát taâm höôùng ñeán Nieát-baøn, aáy goïi laø chaùnh ñònh. AÁy laø ban ñaàu ñöôïc thieän höõu laäu, goïi laø nghóa trong noaõn phaùp, ñaûnh phaùp, nhaãn phaùp. Thöù lôùp taêng taán, sô taâm, trung taâm, haäu taâm vaøo taâm voâ laäu mau choùng, trong moät taâm ñaày ñuû, khoâng coøn phaân bieät thöù lôùp tröôùc sau. Ba giôùi chaùnh ngöõ, chaùnh nghieäp, chaùnh maïng haønh theo naêm phaàn laø chaùnh kieán, chaùnh tö duy, chaùnh phöông tieän, chaùnh nieäm, chaùnh ñònh. Chaùnh kieán thì lo vieäc phaân bieät toát xaáu, lôïi ích; chaùnh tö duy thì lo vieäc phaùt ñoäng chaùnh kieán; chaùnh ngöõ, chaùnh nghieäp, chaùnh maïng thì giöõ gìn caùc coâng ñöùc trí tueä khoâng ñeå cho taùn maát; chaùnh phöông tieän thì thuùc duïc khieán tieán mau khoâng ngöøng nghæ; chaùnh nieäm thì nhôù baûy vieäc ñaùng laøm kia, (baûy chaùnh kia) khoâng queân; chaùnh ñònh thì laøm cho taâm thanh tònh khoâng nhô khoâng loaïn, khieán baûy phaàn, laø chaùnh kieán, chaùnh tö duy… ñöôïc thaønh. Ví nhö ngoïn ñeøn ôû trong phoøng khoâng gioù, thôøi chieáu saùng roõ raøng. Nhö vaäy, voâ laäu giôùi ôû trong Taùm thaùnh ñaïo, cuõng ñöôïc baäc trí khen. Hoûi: Voâ laäu giôùi ñaùng ñöôïc baäc trí khen ngôïi, coøn höõu laäu giôùi maø khen theá naøo? Ñaùp: Höõu laäu giôùi töông tôï voâ laäu, theo nhaân duyeân ñoàng haønh vôùi voâ laäu neân ñöôïc baäc trí khen. Ví nhö trong ñaùm giaëc coù ngöôøi laøm phaûn maø veà vôùi ta, kia tuy laø giaëc, maø nay höôùng ñeán ta, ta haõy naïp laáy, thì coù theå phaù giaëc, sao khoâng nieäm ñöôïc! Caùc giaëc phieàn naõo ôû trong thaønh ba coõi, caùc thieän caên höõu laäu giôùi hoaëc noaõn phaùp, ñaûnh phaùp, nhaãn phaùp,



theá ñeä nhaát phaùp, khaùc vôùi caùc phaùp höõu laäu khaùc neân haønh giaû thoï duïng, do vaäy maø phaù ñöôïc caùc giaëc kieát söû, ñöôïc phaùp taøi voâ laäu khoå phaùp nhaãn, neân ñöôïc baäc trí khen; aáy goïi laø nieäm giôùi. Nieäm xaû: Coù hai thöù xaû: 1. Xaû thí, 2. Xaû caùc phieàn naõo. Xaû thí coù hai: 1. Taøi thí. 2. Phaùp thí. Ba thöù xaû hoøa hôïp goïi laø xaû. Taøi thí laø goác reã cuûa heát thaûy thieän phaùp, neân haønh giaû suy nghó: Do boán nieäm treân neân ñöôïc laønh beänh phieàn naõo, vaäy nay do gì maø ñöôïc boán nieäm aáy? AÁy laø do ñôøi tröôùc, ñôøi naøy ñoái vôùi Tam baûo coù phaàn boá thí. Vì côù sao? Vì chuùng sanh trong theá gian töø voâ thæ

ñoái vôùi Tam baûo khoâng bieát boá thí, phöôùc bò döùt saïch. Tam baûo coù voâ löôïng phaùp, cho neân thí cuõng khoâng cuøng taän, chaéc chaén ñaït ñeán Nieát-baøn. Laïi nöõa, chö Phaät quaù khöù, khi môùi phaùt taâm ñeàu laáy vieäc boá thí ít nhieàu laøm nhaân duyeân, nhö Phaät daïy: Boá thí laø nhaân duyeân trôï ñaïo böôùc ñaàu. Laïi nöõa, maïng ngöôøi voâ thöôøng, taøi vaät nhö ñieän chôùp, neáu ngöôøi khoâng xin, coøn neân ñem cho, huoáng xin maø khoâng cho. Laáy vieäc ñaùng boá thí ñoù laøm nhaân duyeân giuùp ñaïo. Laïi nöõa, taøi vaät laø nhaân duyeân sanh ra caùc phieàn naõo toäi nghieäp; neáu tu caùc thieän phaùp trì giôùi, thieàn ñònh, trí tueä, thì ñoù laø nhaân duyeân ñaéc Nieát-baøn. Do vaäy taøi vaät thöôøng neân töï boû, huoáng ñoái vôùi ruoäng phöôùc toát maø khoâng boá thí. Ví nhö coù hai anh em, moãi ngöôøi gaùnh möôøi caân vaøng ñi giöõa ñöôøng, khoâng coù beø baïn. Ngöôøi anh thaàm nghó: “Sao khoâng gieát em maø laáy vaøng, giöõa ñoàng troáng naøy khoâng ai bieát.” Ngöôøi em cuõng thaàm nghó muoán gieát anh ñeå laáy vaøng. Anh em ñeàu coù aùc taâm, caùch noùi naêng nhìn ngoù nhau ñeàu ñoåi khaùc, anh em lieàn töï tónh ngoä, trôû laïi sanh taâm hoái haän: “Chuùng ta chaúng phaûi ngöôøi, coù khaùc gì caàm thuù, anh em ñoàng cha meï sanh, sao laïi vì moät ít vaøng maø sanh taâm aùc?” Anh em cuøng ñi ñeán choã nöôùc saâu, ngöôøi anh laáy vaøng quaêng xuoáng nöôùc. Ngöôøi em noùi: “Laønh thay, laønh thay!” Ngöôøi em lieàn cuõng quaêng vaøng xuoáng nöôùc. Ngöôøi anh cuõng noùi: “Laønh thay, laønh thay!” Anh em hoûi nhau: “Vì sao noùi laønh thay, laønh thay!” Ñaùp: chuùng ta vì vaøng naøy sanh taâm baát thieän muoán laøm haïi nhau, nay boû noù ñöôïc, cho neân noùi laønh thay.” Caû hai lôøi ñeàu nhö vaäy. Do ñoù neân bieát taøi vaät laø nhaân duyeân sanh aùc taâm, haõy neân töï boû, huoáng gì boá thí thì ñöôïc phöôùc lôùn maø khoâng boá thí, nhö keä noùi: Thí laø kho baùu ñi (theo), Cuõng laø baïn thaân thieän,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 22 753

Thæ chung lôïi ích nhau,
Khoâng ai phaù hoaïi ñöôïc.
Thí laø loïng daøy toát,
Hay che möa ñoùi khaùt,
Thí laø thuyeàn beàn chaéc,
Hay qua bieån ngheøo cuøng.
Laãn laø töôùng hung suy,
Vì noù sanh lo sôï,
Röûa noù baèng nöôùc thí,
Thôøi laø sanh phöôùc lôïi.
Laãn tieác, khoâng aùo côm,
Troïn ñôøi khoâng hoan laïc,
Tuy raèng coù taøi vaät,
Khoâng khaùc keû ngheøo khoán,
Nhaø cuûa ngöôøi keo kieät,

Khoâng khaùc gì moà maû,
Ngöôøi caàu xin traùnh xa,
Troïn khoâng ai böôùc tôùi,
Ngöôøi xan tham nhö vaäy,
Bò ngöôøi trí vöùt boû.
Maïng khí tuy chöa cheát,
Maø khoâng khaùc ngöôøi cheát,
Ngöôøi laãn, khoâng phöôùc tueä,
Khoâng höùa chaéc boá thí,
Khi saép rôi haàm cheát,
Luyeán tieác sanh naõo haän,
Khoùc loùc ñi moät mình,
Löûa öu hoái ñoát thaân,
Ngöôøi öa thí an vui,
Troïn khoâng bò khoå aáy,
Ngöôøi tu haïnh boá thí,
Tieáng taêm khaép möôøi phöông,
Ñöôïc ngöôøi trí yeâu kính,
Vaøo giöõa chuùng khoâng sôï,
Maïng chung sanh leân trôøi,
Laâu chaéc ñöôïc Nieát-baøn.
Caùc caùch maéng xan tham, khen boá thí nhö vaäy, aáy goïi laø nieäm taøi thí.
SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 22 754

Theá naøo laø nieäm Phaùp thí? Haønh giaû suy nghó nhö vaày: Phaùp thí coù lôïi ích raát lôùn, do Phaùp thí neân caùc ñeä töû Phaät ñaéc ñaïo. Laïi nöõa, Phaät noùi trong hai loái thí, Phaùp thí laø baäc nhaát. Vì sao? Vì quaû baùo taøi thí coù haïn löôïng, quaû baùo Phaùp thí khoâng haïn löôïng. Taøi thí ñöôïc quaû baùo trong coõi duïc, Phaùp thí ñöôïc quaû baùo trong ba coõi, cuõng ñöôïc quaû baùo ra ngoaøi ba coõi. Neáu khoâng caàu tieáng taêm, taøi lôïi, theá löïc maø chæ vì hoïc Phaät ñaïo, môû roäng taâm ñaïi töø bi, ñoä chuùng sanh khoûi khoå giaø, beänh, cheát, aáy goïi laø Phaùp thí thanh tònh. Neáu khoâng ñöôïc nhö vaäy, thì vieäc boá thí chæ nhö caùch ñoåi chaùt ôû chôï. Laïi nöõa, taøi thí ñem thí nhieàu thì taøi vaät bò giaûm ít, coøn Phaùp thí, caøng thí nhieàu thì Phaùp caøng taêng theâm. Taøi thí laø phaùp cuõ coù saün trong voâ löôïng ñôøi, coøn Phaùp thí laø khi coù thaùnh phaùp môùi baét ñaàu xuaát hieän, khoù ñöôïc, neân goïi laø Phaùp môùi. Taøi thí chæ cöùu ñöôïc caùc beänh ñoùi, khaùt, laïnh, noùng… coøn Phaùp thí töø ñöôïc chín möôi taùm beänh phieàn naõo. Caùc nhaân duyeân nhö vaäy, phaân bieät Taøi thí, Phaùp thí, haønh giaû haõy neân nieäm Phaùp thí. Hoûi: Theá naøo laø Phaùp thí? Ñaùp: Phaät daïy möôøi hai boä loaïi kinh, vôùi taâm thanh tònh vì phöôùc ñöùc noùi cho ngöôøi khaùc nghe, aáy goïi laø Phaùp thí. Laïi duøng söùc thaàn thoâng laøm cho ngöôøi ñaéc ñaïo,

cuõng goïi laø Phaùp thí. Nhö trong kinh Voõng Minh Boà-Taùt noùi: coù ngöôøi do thaáy aùnh saùng cuûa Phaät maø ñaéc ñaïo hoaëc sanh leân trôøi. Nhö vaäy tuy mieäng khoâng noùi khieán ngöôøi nghe ñöôïc Phaät phaùp, maø cuõng goïi laø Phaùp thí. Phaùp thí thì neân quaùn xeùt taâm taùnh chuùng sanh phieàn naõo nhieàu hay ít, trí tueä lôïi hay ñoän, roài tuøy choã lôïi ích maø noùi Phaùp cho hoï nghe. Ví nhö tuøy beänh cho uoáng thuoác thì coù ích. Coù ngöôøi daâm duïc naëng, coù ngöôøi saân nhueá naëng, coù ngöôøi ngu si naëng, coù ngöôøi ñuû hai thöù laãn loän, coù ngöôøi ñuû caû ba thöù laãn loän. Ngöôøi daâm duïc naëng thì noùi cho baát tònh quaùn, ngöôøi saân nhueá naëng thì noùi cho töø taâm, ngöôøi ngu si naëng thì noùi cho Phaùp nhaân duyeân saâu xa. Ngöôøi ñuû hai thöù laãn loän thì noùi cho hai Phaùp quaùn, ngöôøi ñuû ba thöù laãn loän thì noùi cho ba Phaùp quaùn. Neáu ngöôøi khoâng roõ töôùng traïng beänh maø cho thuoác laàm thì beänh caøng taêng. Neáu ngöôøi chaáp tröôùc töôùng chuùng sanh thì noùi cho hoï chæ coù naêm uaån, trong ñoù khoâng coù ngaõ. Neáu ngöôøi noùi khoâng coù töôùng chuùng sanh thì noùi cho hoï coù naêm uaån töông tuïc, ñöøng ñeå hoï ñoïa vaøo ñoaïn dieät. Ñoái vôùi ngöôøi caàu giaøu vui thì noùi cho hoï boá thí, ngöôøi muoán sanh leân trôøi thì noùi cho hoï trì giôùi, keû ngheøo thieáu nhieàu ôû trong loaøi ngöôøi, thì noùi cho caùc vieäc ôû treân trôøi. Ngöôøi buoàn böïc lo sôï ôû nhaø thì noùi cho Phaùp xuaát gia, ngöôøi meâ ñaém taøi vaät ôû nhaø thì noùi



cho Phaùp tu taïi gia naêm giôùi, neáu ngöôøi khoâng vui ôû theá gian thì noùi cho ba Phaùp aán laø voâ thöôøng, voâ ngaõ, Nieát-baøn. Nöông theo Kinh Phaùp, töï mình dieãn giaûng nghóa lyù, ví nhö noùi cho chuùng sanh trang nghieâm Phaùp thí. Do caùc thöù lôïi ích nhö vaäy, thöôøng nieäm Phaùp thí. Xaû boû phieàn naõo: Döùt tröø heát ba kieát cho ñeán chín möôi taùm söû, aáy goïi laø xaû boû. Nieäm töôûng xaû boû Phaùp aáy gioáng nhö xaû boû raén ñoäc, goâng cuøm maø ñöôïc an oån hoan hyû. Laïi nöõa, nieäm töôûng xaû boû phieàn naõo cuõng nhieáp vaøo trong söï nieäm Phaùp. Hoûi: Neáu ñaõ nhieáp vaøo söï nieäm Phaùp, sao nay laïi coøn noùi? Ñaùp: Xaû boû caùc phieàn naõo, Phaùp aáy vi dieäu khoù ñöôïc, voâ thöôïng voâ löôïng cho neân laïi noùi rieâng. Laïi nöõa, nieäm Phaùp vôùi nieäm xaû boû khaùc nhau, nieäm Phaùp laø nieäm Phaät phaùp vi dieäu, coøn nieäm xaû laø nieäm caùc toäi aùc phieàn naõo, xaû boû noù laø an laïc. Haønh töôùng rieâng bieät aáy laø khaùc. Do caùc nhaân duyeân nhö vaäy, haønh giaû neân nieäm xaû. Nieäm xaû laø trong khi baét ñaàu hoïc thieàn trí sôï sanh taêng thöôïng maïn. Nieäm thieân: Coù trôøi Töù thieân vöông cho ñeán trôøi Tha-hoùa-töï-taïi. Hoûi: Ñeä töû Phaät neân nhaát taâm nieäm Phaät vaø Phaät phaùp, chöù sao laïi nieäm Trôøi? Ñaùp: Bieát quaû baùo do nghieäp boá thí ñöôïc thoï höôûng giaøu vui treân Trôøi, cho neân nieäm Trôøi. Laïi nöõa, taùm nieäm aáy, Phaät töï noùi nhaân duyeân. Ngöôøi nieäm Trôøi thì neân nieäm raèng: Coù Trôøi Töù thieân vöông, vò Trôøi naøy do naêm Phaùp thieän neân ñöôïc sanh trong ñoù. Tin toäi phöôùc, thoï trì giôùi, nghe thieän phaùp, tu boá thí, hoïc trí tueä, thì ta cuõng coù naêm phaùp aáy. Do vaäy neân hoan hyû noùi: Trôøi do naêm phaùp aáy ñöôïc sanh choã giaøu vui, ta cuõng coù naêm phaùp aáy, ta muoán sanh kia

cuõng coù theå sanh ñöôïc, nhöng phöôùc ôû coõi trôøi voâ thöôøng, cho neân ta khoâng thoï laõnh. Cho ñeán Trôøi Tha-hoùa-töï-taïi cuõng vaäy. Hoûi: Trong ba coõi, Trôøi thanh tònh nhieàu, côù sao chæ nieäm Trôøi ôû coõi Duïc? Ñaùp: Trong phaùp Thanh vaên noùi nieäm Trôøi laø chæ trôøi coõi Duïc, coøn trong phaùp Ñaïi thöøa noùi nieäm Trôøi laø nieäm heát thaûy trôøi trong ba coõi. Haønh giaû khi chöa ñaéc ñaïo, hoaëc taâm ñaém tröôùc naêm duïc cuûa nhaân gian, nieäm Phaät hay nieäm Trôøi, neáu döùt ñöôïc daâm duïc thì sanh leân hai coõi treân, neáu khoâng döùt ñöôïc daâm duïc thì sanh trong coõi Trôøi Luïc duïc, trong ñaây coù duïc teá dieäu thanh tònh. Phaät tuy khoâng muoán con ngöôøi sanh trôû laïi thoï höôûng naêm duïc, nhöng coù chuùng sanh khoâng theå vaøo Nieát-baøn,



neân vì haïng chuùng sanh aáy maø daïy nieäm trôøi, nhö con quoác vöông ñöùng ôû choã cao vuùt hieåm nguy, khoâng theå cöùu hoä, muoán töï nhaøo xuoáng ñaát, vua sai ngöôøi traûi neäm boâng daøy, rôi thì khoâng cheát, laønh laën trong khi rôi xuoáng ñaát. Laïi nöõa, coù boán loaïi Trôøi laø Danh thieân, Sanh thieân, Tònh thieân, Tònh sanh thieân. Danh thieân laø quoác vöông goïi laø Thieân töû. Sanh thieân laø töø Töù thieân vöông cho ñeán Trôøi Phi höõu töôûng phi voâ töôûng. Tònh thieân laø caùc Thaùnh nhaân trong loaøi ngöôøi. Tònh sanh thieân laø caùc Thaùnh nhaân sanh trong chö thieân ôû ba coõi. Ñoù laø Tu-ñaø-hoaøn, Gia-gia (thieân gia-gia, nhaân gia-gia) Tö-ñaø-haøm, Nhaát chuûng (Nhaát lai), hoaëc ôû treân trôøi chöùng ñöôïc quaû A-na-haøm, A-la-haùn. Tònh sanh thieân ôû trong Saéc giôùi coù naêm baäc A-na-haøm, khoâng coøn trôû laïi coõi Duïc maø ôû ngay taïi ñaây chöùng ñöôïc A-la-haùn. ÔÛ trong coõi Voâ saéc coù moät baäc A-na-haøm, lìa coõi Saéc sanh coõi Voâ saéc, ôû taïi ñaây tu ñaïo voâ laäu, chöùng A-la-haùn maø vaøo Nieát-baøn. Nieäm hai loaøi trôøi Sanh thieân vaø Tònh sanh thieân nhö vaäy, goïi laø nieäm thieân. Nieäm hôi thôû ra vaøo: Nhö trong kinh Thieàn noùi. Nieäm cheát: Coù hai caùch cheát laø töï cheát vaø do nhaân duyeân beân ngoaøi laøm cheát. Hai caùch cheát naøy haønh giaû thöôøng nhôù nghó; thaân naøy neáu beân ngoaøi khoâng gieát thì chaéc chaén noù cuõng seõ töï cheát. Nhö vaäy ñoái vôùi phaùp höõu vi khoâng neân sanh taâm tin laø khoâng cheát, duø trong khoaûng gaûy moùng tay; thaân naøy trong moïi thôøi ñeàu cheát, khoâng ñôïi giaø, khoâng neân yû vaøo caùi thaân ñuû thöù öu naõo, hung suy naøy, sanh taâm mong an oån khoâng cheát, ngöôøi ngu môùi sanh taâm aáy. Boán ñaïi: ñaát, nöôùc, gioù, löûa trong thaân taùc haïi laãn nhau, gioáng nhö ngöôøi oâm hoøm raén ñoäc, côù sao ngöôøi trí cho laø an oån? Neáu hôi thôû ra baûo ñaûm seõ thôû vaøo, hôi thôû vaøo baûo ñaûm seõ thôû ra, nguû seõ trôû laïi thöùc, ñeàu laø vieäc khoù quyeát chaéc. Vì sao? Vì trong ngoaøi thaân coù nhieàu oaùn, nhö noùi: Hoaëc ôû trong thai cheát, Hoaëc khi sanh ra cheát, Hoaëc khi tuoåi lôùn cheát, Hoaëc khi giaø ñeán cheát, Cuõng nhö quaû khi chín, Ñuû duyeân laøm rôi xuoáng, Haõy caàu xa lìa khoûi, Thöù oaùn taëc cheát döõ, Giaëc naøy khoù theå tin, Boû thì ñöôïc an oån, Giaû söû ngöôøi ñaïi trí,

Söùc oai ñöùc voâ thöôïng, Khoâng tröôùc cuõng khoâng sau, Hieän taïi khoâng ai thoaùt, Cuõng khoâng töø taï kheùo, Hay caàu xin ñöôïc thoaùt, Cuõng khoâng choã choáng ñôõ, Coù theå ñöôïc thoaùt khoûi, Cuõng chaúng phaûi giöõ giôùi, Tinh taán maø thoaùt ñöôïc, Giaëc cheát khoâng thöông xoùt, Khi ñeán, khoâng choã traùnh. Vaäy neân haønh giaû khoâng neân ôû trong thaân maïng voâ thöôøng mong manh maø tin töôûng mong caàu soáng maõi. Nhö khi Phaät daïy yù nghóa töôûng cheát cho caùc Tyø-kheo, coù moät Tyø- kheo traïch vai aùo beân phaûi baïch Phaät: Con coù theå tu töôûng cheát! Phaät daïy: OÂng tu theá naøo? Tyø-kheo thöa: Con khoâng hy voïng soáng quaù baûy naêm. Phaät daïy: OÂng laø Tyø-kheo phoùng daät tu töôûng cheát. Coù moät Tyø-kheo thöa: Con khoâng hy voïng soáng quaù baûy thaùng. Coù Tyø-kheo thöa: Baûy ngaøy. Coù vò thöa: Saùu, naêm, boán, ba, hai, moät ngaøy. Phaät daïy: Caùc oâng ñeàu laø Tyø-kheo phoùng daät tu töôûng cheát. Coù Tyø-kheo thöa: Töø saùng ñeán böõa aên ngoï. Coù Tyø-kheo thöa: Trong khoaûng moät böõa aên. Phaät daïy: Caùc oâng ñeàu laø Tyø-kheo phoùng daät tu töôûng cheát. Moät Tyø-kheo khaùc cheâïch vai aùo baïch Phaät: Con ñoái vôùi hôi thôû ra khoâng mong thôû vaøo, hôi thôû vaøo khoâng mong thôû ra. Phaät daïy: Ñaây môùi laø Tyø-kheo khoâng phoùng daät, thaät tu töôûng cheát. Heát thaûy phaùp höõu vi, nieäm nieäm sanh dieät, ngöng truï raát ngaén gioáng nhö huyeãn thuaät, doái gaït keû voâ trí. Haønh giaû do caùc nhaân duyeân nhö vaäy nieäm töôûng cheát. Hoûi: Phaùp laø Thaày cuûa chö Phaät ba ñôøi, côù sao nieäm Phaät tröôùc nieäm Phaùp? Taùm nieäm aáy vì sao coù thöù lôùp? Ñaùp: Phaùp tuy laø Thaày cuûa chö Phaät ba ñôøi möôøi phöông, song Phaät dieãn noùi ra Phaùp aáy, coâng ñoù raát lôùn. Ví nhö nuùi baùu ôû trong nuùi tuyeát, treân choùp nuùi baùu coù ngoïc baùu Nhö yù, coù nhieàu thöù baûo vaät, ngöôøi muoán leo leân, hoaëc chæ nöûa ñöôøng trôû lui, hoaëc gaàn ñeán trôû lui, coù moät ñaïi ñöùc



quoác vöông thöông xoùt chuùng sanh, laøm cho caùi thang lôùn, nhaân daân lôùn nhoû cho ñeán treû con baûy tuoåi, ñeàu ñöôïc leân nuùi, tuøy yù laáy ngoïc Nhö yù vaø caùc baûo vaät. Phaät cuõng nhö vaäy, nuùi baùu thaät töôùng caùc phaùp ôû theá gian, chín möôi saùu thöù dò ñaïo ñeàu khoâng theå coù ñöôïc, cho ñeán Phaïm thieân vöông caàu thaät töôùng caùc phaùp cuõng khoâng theå ñöôïc, huoáng gì caùc ngöôøi khaùc? Phaät ñem taâm ñaïi töø bi thöông xoùt chuùng sanh, ñaày ñuû saùu Ba-la-maät, ñöôïc heát thaûy phöông tieän trí tueä, thuyeát ra möôøi hai boä loaïi kinh, taùm möôi boán ngaøn caùi thang phaùp tuï, nhôø ñoù caùc Toân giaû A-nhaõ Kieàu-traàn-nhö, Xaù-lôïi-phaát, Muïc-kieàn-lieân, Ñaïi Ca-dieáp, cho ñeán Sa- di Toâ-ma baûy tuoåi... ñeàu ñöôïc caùc Phaùp voâ laäu Naêm caên, Naêm löïc, Baûy giaùc phaàn, Taùm thaùnh ñaïo. Thaät töôùng tuy dieäu, maø heát thaûy chuùng sanh ñeàu phaûi nhôø ôn Phaät môùi chöùng ñöôïc. Do vaäy neân nieäm Phaät tröôùc roài tieáp nieäm Phaùp, nieäm Taêng. Taêng theo lôøi Phaät, hieåu ñöôïc Phaùp cho neân Taêng ôû vaøo thöù ba. Caùc ngöôøi khaùc khoâng theå hieåu, Taêng coù theå hieåu ñöôïc, neân xöng laø baùu. Baùu ôû giöõa loaøi ngöôøi aáy laø Phaät, baùu ôû giöõa Phaùp cuûa chín möôi saùu thöù dò ñaïo aáy laø Phaät phaùp, baùu ôû giöõa heát

thaûy hoäi chuùng aáy laø Taêng. Laïi nöõa, do nôi Phaät neân coù Phaùp xuaát hieän theá gian, do nôi Phaùp neân coù Taêng. Haønh giaû nieäm: Ta laøm sao coù ñöôïc Phaùp baûo? Chæ coù ñöôïc töø trong Taêng soá. Caàn tröø boû taát caû nghieäp aùc thoâ teá nôi thaân vaø mieäng, cho neân tieáp theo noùi veà nieäm trì giôùi. Laïi nöõa, laøm sao ñeå phaân bieät baûy chuùng? Chæ coù giôùi maø phaân bieät. Muoán tröø taâm aùc, phaù xan tham neân nieäm xaû thí. Muoán cho ngöôøi thoï Phaùp ñöôïc vui neân phaù saân nhueá. Tin laøm phöôùc ñöôïc quaû baùo neân phaù taø kieán. ÔÛ trong phaùp trì giôùi, boá thí thì ôû trong Möôøi thieän ñaïo vaø lìa Möôøi baát thieän ñaïo. Möôøi thieän ñaïo coù hai quaû: neáu haønh Möôøi thieän baäc thöôïng thì ñöôïc sanh trong coõi trôøi Tònh thieân. Neáu haønh Möôøi thieän baäc trung thì ñöôïc Sanh thieân. Do vaäy neân tieáp sau giôùi vaø thí laø nieäm thieân. Haønh thieàn ñònh thì ñöôïc hai loaïi trôøi. Döùt caùc aùc giaùc, chæ nhoùm thieän phaùp, nhieáp taâm moät choã, cho neân nieäm thieân. Tieáp ñeán nieäm hôi thôû ra vaøo, nieäm hôi thôû ra vaøo döùt ñöôïc caùc aùc giaùc, nhö möa ngaâm buïi. Thaáy hôi thôû ra vaøo, bieát thaân mong manh. Do hôi thôû ra vaøo maø thaân ñöôïc toàn taïi, cho neân tieáp theo nieäm hôi thôû ra vaøo laø nieäm cheát. Laïi nöõa, haønh giaû hoaëc thôøi yû coù baûy nieäm roài ñaém coâng ñöùc aáy, sanh taâm giaûi ñaõi, khi aáy neân nieäm cheát. Vieäc cheát thöôøng ôû tröôùc maét, laøm sao giaûi ñaõi ñaém theo phaùp aùi aáy. Nhö Toân giaû A-na-luaät noùi trong khi Phaät dieät ñoä: Phaùp höõu vi nhö maây,

Ngöôøi trí khoâng neân tin, Kim cang voâ thöôøng ñeán, Phaù nuùi vua thaùnh chuùa. AÁy laø thöù lôùp taùm nieäm. Hoûi: Ñoù laø noùi taùm nieäm trong phaùp Thanh vaên, vôùi taùm nieäm cuûa Boà-taùt coù gì sai khaùc? Ñaùp: Thanh vaên chæ vì töï thaân, coøn Boà-taùt thì vì heát thaûy chuùng sanh. Thanh vaên chæ vì giaûi thoaùt giaø, beänh, cheát, coøn Boà-taùt thì vì khaép ñaày ñuû taát caû coâng ñöùc, ñoù laø söï sai khaùc. Laïi nöõa, ôû trong ñaây Phaät cuõng daïy: Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt khoâng truù phaùp maø truù trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân ñaày ñuû Ñaøn Ba-la-maät, cho ñeán ñaày ñuû taùm nieäm, vì laø khoâng theå coù ñöôïc (baát khaû ñaéc). Ban ñaàu coù khoâng truù phaùp, sau coù baát khaû ñaéc. Coù hai aán ñoù do vaäy neân khaùc. Nghóa khoâng truù vaø baát khaû ñaéc, nhö tröôùc ñaõ noùi.

*Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.*